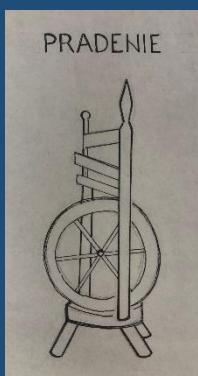
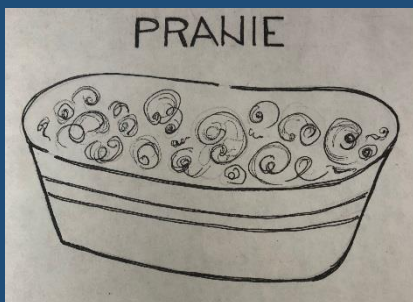
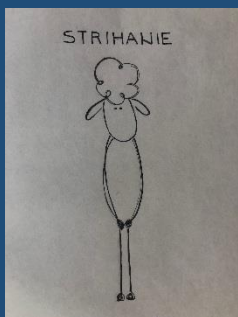
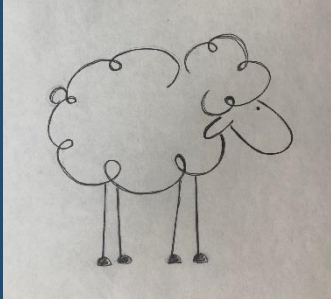

Prvenstvá a premeny súkenníckej výroby v Banskej Bystrici a Radvani

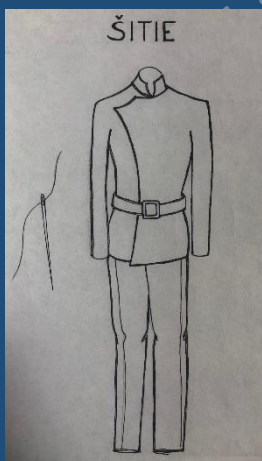
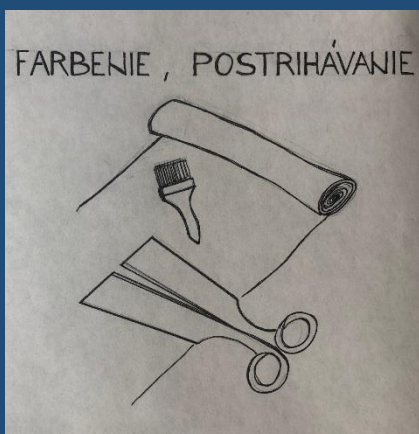
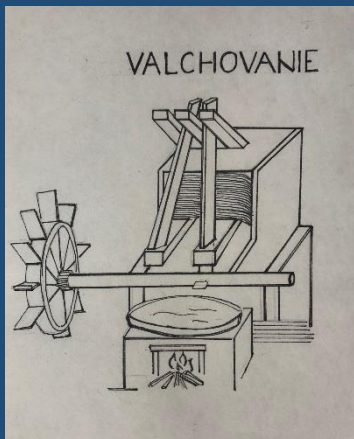
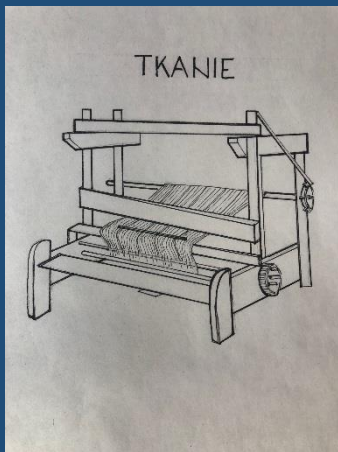
Na priemyselnej histórii Banskej Bystrice sa okrem slávnej baníckej a hutníckej minulosti podpísala aj textilná výroba. Banská Bystrica bola mestom textilu od 18. až do 21. storočia. Posledným veľkým textilným závodom celoslovenského rozmeru bola Slovenka. Súkenníctvo predstavovalo podstatnú časť textilnej výroby a Banskej Bystrici ako významnému stredisku súkenníckého remesla patrí prvé miesto v založení súkenníckej manufaktúry – súkenky obchodníka Teofila Stertza v roku 1725 na území Slovenska. Tradíciu tohto priemyselného odvetvia rozvíjali najmä Ruttkayovci, Mensatorisovci, Markovičovci, Barančekovci, Horárikovci, Furdíkovci. Mnohé rodinné súkenky produkovali svoje výrobky po niekoľko generácií. Súkno, známe svojou kvalitou, kupovali nielen domácnosti, ale najmä vojsko, nemocnice a iné inštitúcie.

Výstava inštalovaná v bádateľni Štátneho archívu v Banskej Bystrici prevedie návštevníkov históriou súkenníckej výroby v Banskej Bystrici, od obdobia výroby súkna v cechových organizáciách po rok 1948, kedy boli banskobystrické súkenky znárodnené.

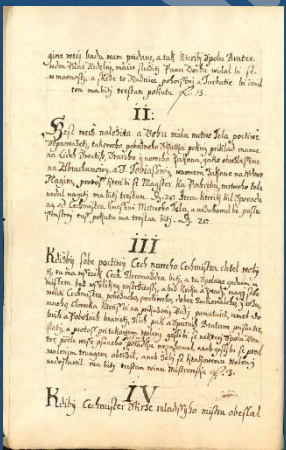
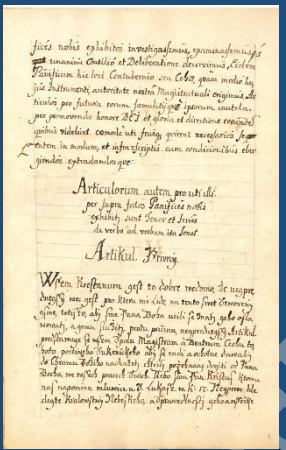
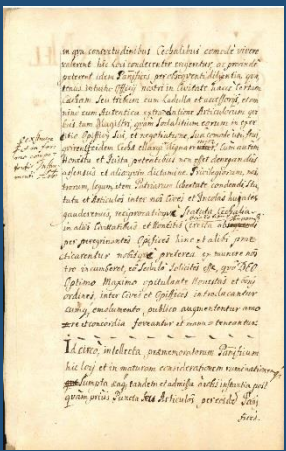
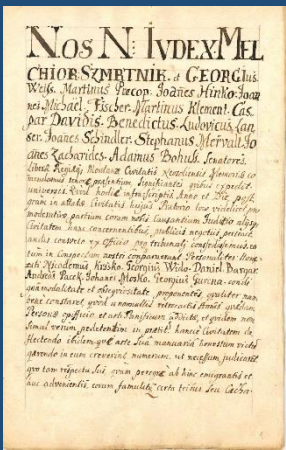
Výroba súkna

Základnú surovinu predstavuje ovčia vlna, ktorú triedili podľa účelu využitia pri tkaní – vhodná vlna na osnovu alebo útok. Takto roztriedenú vlnu zbavovali mastnoty vložением do vodného kúpeľa s mydlom a potašou (uhličitan draselný) alebo s ľudským močom a prali. Práním usadenú vlnu následne krampľami krampľovali, akoby česali do podoby „dlhej brady“, pričom osnova aj útok si vyžadovali rozdielnu techniku krampľovania. Potom nasledovalo pradenie. Priadza určená na osnovu musela byť pevnejšia, a preto sa namáčala v glejovej vode. Priadzu na osnovu umiestnili na krosná a priadzu na útok navíjali na cievky, vkladali do člunku a spolu tkali do tkaniny.

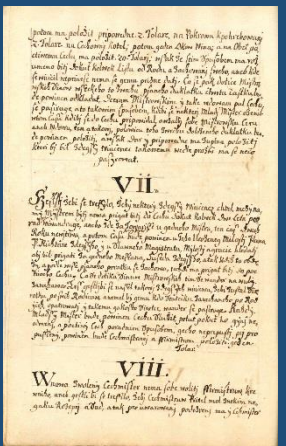
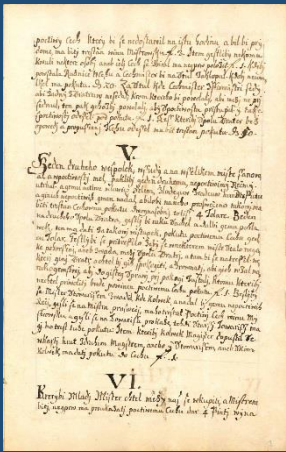

Po vysokoodbornom tkaní nasledovalo začisťovanie pomocou zvláštnych klieští nevyžadujúce špeciálne zručnosti, preto bolo často vykonávané deťmi a manželkami súkenníkov. Následne súkno transportovali do valchovne, v ktorej vplyvom chemických a mechanických účinkov súkno zbavovali gleja a iných nečistôt a za pomoci úderov ozubených kladív alebo stúp sa súkno zhusťovalo – zrážalo a spevňovalo. Vyvalchované súkno farbiari farbili prevažne s využitím indiga ale aj iných prírodných farbív. Súkno opláchli a postrihači postrihávaním odstránili nadbytočnú plst'. Zhrubnuté konce a okraje odstrihli a na záver súkno lisovali, čím nadobudlo rovnomernosť, lesk a výsledný dizajn.

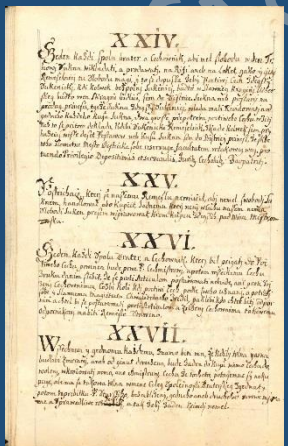
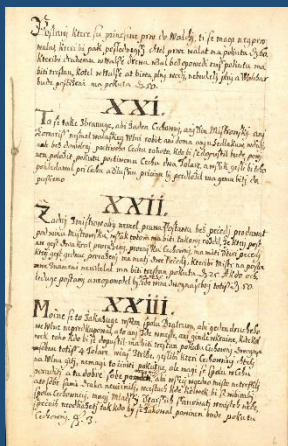
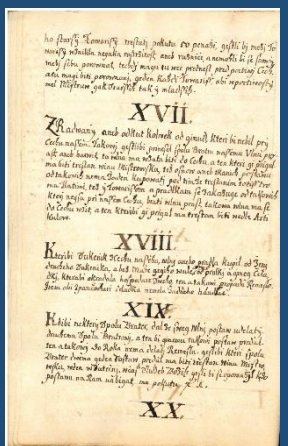
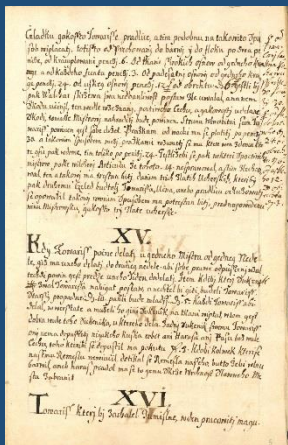

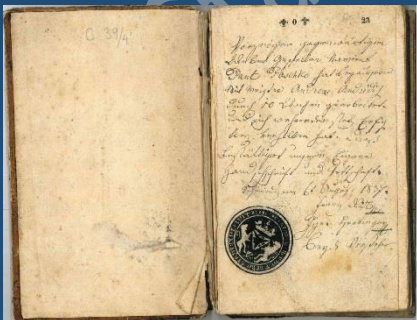
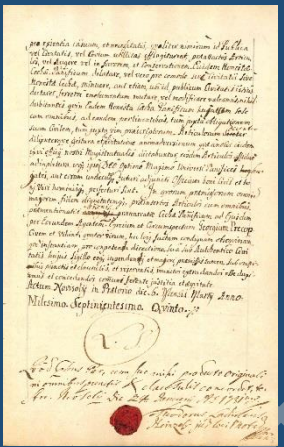
Na začiatku 18. storočia žilo v slobodnom kráľovskom meste Banská Bystrica približne päť tisíc obyvateľov. Mestu bytostná ťažba medených rúd realizovaná štátnou Banskou komorou zaznamenávala pokles činnosti a ziskov, stále však patrila k najvýznamnejším európskym banským revírom. Mestská samospráva vykazovala po koristníckych protihabsburských povstaniach negatívnu hospodársku bilanciu a nasledujúce viac než polstoročie bola ovplyvnená sporom o menovanie do funkcií medzi nemeckým a slovenským a zároveň protestantským a katolíckym meštianstvom.

Najbohatší obývajúci domy na námestí nad'alej podnikali v ťažbe rúd, avšak v lokalitách vzdialených od mesta Banská Bystrica a obchodovali s čoraz rôznorodejším sortimentom vrátane výčapu alkoholu a úverovania. Využívali prívetivú daňovú politiku a ďalšie ustanovenia mestského zvykového práva poskytujúce mnohé zvýhodnenia a ochranu pred konkurenciou nielen na najdôležitejšom lokálnom trhu, čo umožňovalo akumuláciu výnosov a ďalšie zobchodovanie. Na začiatku 18. storočia však predávali výrobky domácich remeselníkov veľmi obmedzene. Remeselnú výrobu inštitucionalizovali cechy združujúce remeselníkov podľa výrobného odvetvia.

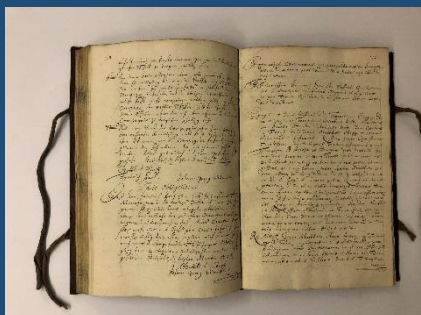
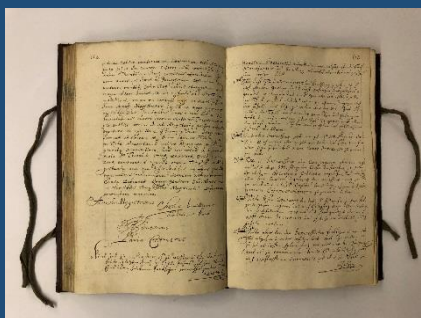
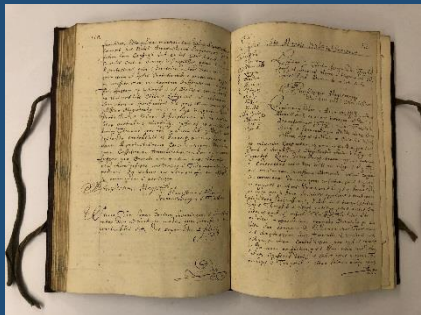
Cechy riadili výchovu a vzdelávanie učňov a tovarišov, prostredníctvom cechmajstrov garantovali kvalitu výrobkov, konali v záujme ochrany miestnej produkcie pred konkurenciou „z vonku“ a výrobný proces strážili pred nevyučenými. Do obchodného styku medzi výrobcu a kupujúceho však neumožňovali prístup predajcu. Na začiatku 18. storočia v meste Banská Bystrica pôsobilo 35 cechov potvrdzujúcich rozvinutosť miestnej remeselnej výroby a dôležitosť obchodného centra, o pol storočie neskôr ich bolo dokonca 50. Na ďalšie storočia významnú pozíciu v meste zaujalo súkenníctvo reprezentované cechom, ktorého artikuly (stanovy) banskobystrická mestská rada schválila v roku 1705.

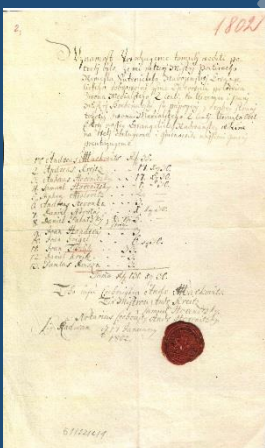
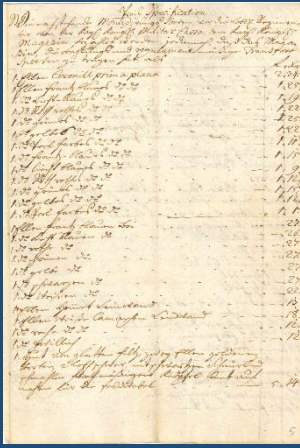

Na vzniku cechu sa podieľalo šesť súkenníckych majstrov Mikuláš Krško, Juraj Vido, Daniel Bargar, Andrej Pacek, Ján Moško a Juraj Jurena vykonávajúcich remeslo podomácky a v cechovej, teda spoločnej valchovni na toku rieky Bystrica v obci Kostiviarska. Produkcia súkna viazala majstrov zamestnať na čiastkové výrobné úkony odborníkov, valchárov a postrahačov, zároveň každý z majstrov vo vlastnej dielni sústredil učňov, tovarišov a pomocný personál, napríklad začisťovačov. Vyrábali pre miestny trh a početne sa rozrastali v súlade s cechovými artikulami.

(vľavo artikuly banskobystrického cechu súkenníkov z roku 1705 znovu potvrdené v roku 1731 a poznámková knižka súkenníckeho tovariša Pavla Pašku z roku 1837)

Z prísne regulovaného prostredia v roku 1725 vzišla iniciatíva postrihača súkna Jána Juraja Mendeho na výrobu súkna „vo veľkom“, v novom type podniku a s odbytiskom mimo dovtedajších tradičných trhov miestneho cechu. Nevyhnutný súhlas samosprávy so vznikom podniku však postrihač Mende vyjednať nedokázal a v tejto veci oslovil mešťana Fridricha Korba, ktorý zaangažoval aj jedného z najbohatších banskobystrických mešťanov, ringbürgerov Krištofa Teofila (Gottlieba) Stertza, pôvodom z mesta Šoproň. Ten rozpoznal potenciál novej výroby a s mestskou radou vyjednal európsky unikát, činnosť dvoch združení jedného remesla v jednom meste, pričom nový podnik nazval Manufactura a vypracoval stanovy zreteľne odlišujúce vlastný podnik od cechu. Dohodol s mestom financovanie výstavby už druhej valchy na rieke Bystrica v obci Kostiviarska slúžiacej výhradne Manufacture. V intenciách cisárskej moci využil zákonný článok 117 z roku 1723 lákajúci zahraničných majstrov k usídleniu v monarchii s pätnásťročným oslobodením od platby daní a verejných tiarch, čo mesto predĺžilo ešte o tri roky. Následné Mendeho verbovanie odborníkov vyvolalo migráciu rodín 25 saských a sliezskych súkenníkov do mesta Banská Bystrica. Nevyrábali však na jednom mieste, podnik tvorilo stále viacero samostatných dielní nachádzajúcich sa v objektoch podnikateľov spojených tzv. nákladníckym systémom.

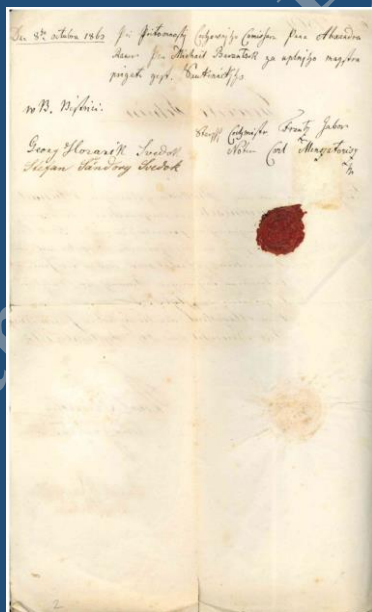
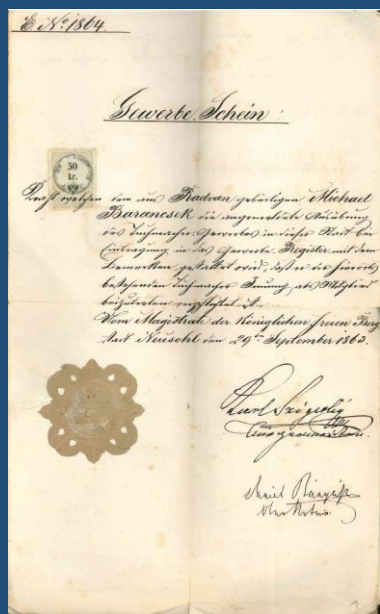

Vyvinutejšími technikami v produkcii súkna zabezpečili očakávaný kvalitatívny a kvantitatívny progres. Vyrábali nordické, görlitzké, sliezske a moravské súkno, od hrubých tkaním až po jemné textílie. Vysokú akosť súkna v roku 1727 ocenila mestská rada udelením práva používať na označovanie súkna okrúhlu pečať s nápisom „Manufactura Novisoliensis“. Masová produkcia súvisela s dodávkami súkna pre práve budovanú stálu cisársku armádu. Prvé vojenské rovnošaty tak pochádzali zo súkna vyrobeného v Banskej Bystrici a tento poznatok sa v meste tradoval aj o pol storočie neskôr. Už menej ziskové boli objednávky Miestodržiteľskej rady a rôznych sortimentov pre stredoslovenské banské mestá. Za prvé dva roky činnosti podniku v celkovej sume vyrobeného dokonca dvoj až trojnásobne prekročili pôvodný plán. Výrazne však prehriali výrobu a presýtili trh a tak Manufactura Novisoliensis, prvý výrobný podnik manufaktúrneho typu v hornom Uhorsku a jeden z prvých v Zalitavsku ukončil činnosť už po šiestich rokoch.

(obr. 1 – 3 Zápis sťažnosti Fridricha Korba v mestskom protokole z roku 1731 na nedodržanie zmluvy jedným z troch spoločníkov Teofilom Stertzom, ktorou spolu aj s Jánom Jurajom Mendem 30. júna 1725 založili spoločný podnik „Manufactura Novisoliensis“; obr. 4 – odtlačok pečate manufaktúry používanej na označovanie súkna z publikácie SPIESZ, A.: Remeslá, cechy a manufaktúry na Slovensku. Osveta: Martin, 1983; obr. 5 cenník produktov banskobystričských súkenníkov z roku 1758; obr. 6 vzorkovník súkna z roku 1802; obr. 7 odtlačok pečate radvanského súkenníckeho cechmajstra Andreja Markoviča z roku 1796; obr. 8 zoznam súkenníckych majstrov z Radvane, ktorí v roku 1802 finančne prispeli na kúpu a odliatie zvona pre miestny zbor evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Radvani)

V zemepanskom mestečku Radvaň v roku 1773 združoval súkennický cech 14 producentov, ktorí spoločne so 40 producentmi banskobystrického cechu vytvorili v priestore stredoslovenských banských miest uzol súkenníckej výroby. Kým banskobystrickí súkenníci produkovali najmä pre armádu, radvanskí výrobcovia uspokojovali lokálne odbytistia, no spolupracovali aj s (podomovými) obchodníkmi, ktorí „pretláčali“ súkno a výrobky ďalej na trhy viacerých stolíc. Z dôvodu väčšinovej evanjelickej konfesie augsburského vyznania zaznamenala radvanská súkennícka výroba zásadný progres po vydaní tolerančného patentu v roku 1781 a legalizácii evanjelickej konfesie augsburského vyznania. Zanikla možnosť konfiškácie majetku alebo straty osobnej slobody súkenníka za apostázu (odpadlíctvo od katolíckej viery), ako sa stalo v prípade žalárovania významného radvanského súkenníckeho majstra Andreja Markoviča tri roky pred vydaním Patentu. Markovič postupne rozširoval produkciu, modernizoval výrobné postupy, zvelaďoval nevyhnutnú infraštruktúru a prechádzal na manufaktúrny spôsob výroby. Spoločne s ďalšími majstrami odkupoval od zemepanského rodu Radvanských objekty, ktoré následne adaptoval na dielne a pridružené stavivá. V súlade s cechovými artikulami majstri vychovávali učňov a tovarišov, avšak dbali aj na zachovanie a reprodukciu rodinného remesla. Na začiatku 19. storočia pôsobilo v Radvani už niekoľko súkenníkov druhej a tretej generácie. Okrem Andreja Markoviča a jeho potomkov, to boli predovšetkým nasledovníci Jána Furdika, zakladateľa súkenníckej dynastie a ďalší producenti Horenickovci či Melicherovci. Aj podľa maďarského štatistika Elek Fényesa v Radvani pracovalo osem pozoruhodne úspešných súkenníckych dielní so základným imaním stotisíc forintov a obratom 36 tisíc forintov ročne a látku vysokej kvality predávali väčšinou v Pešti. Prienik liberálneho kapitalizmu po rakúsko-maďarskom vyrovnaní nasmeroval súkenníkov k modernému podnikaniu, najímaniu pracovnej sily a zavádzaniu strojovej výroby. Postupnú industrializáciu banskobystrického súkenníctva naštartoval v roku 1868 Pavol Ruttkay prestávaním manufaktúry z roku 1810 na továreň s vlastnou výrobou elektrickej energie. Nachádzala sa za kostolom evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Lazovej ulici smerom k Medenému hámru. V roku 1884 podnik transformovali na akciovú spoločnosť. O dva roky neskôr už susedil s továrňou Ján Furdik a synovia, ktorá sa rozprestierala na Striebornom námestí, vyrábala na vodný pohon využitím prilahlého toku potoka Bystrica. Tretí podnik na výrobu súkna vo vlastníctve Horárikovcov sa nachádzal približne o kilometer južnejšie, v priestore za Fortničkou a vtedajšími Dolnými kasárňami, v oblasti pri močaristých Štiavničkách. Neskôr pozmenený na účastinnú spoločnosť vyrábala pod názvom Prvá uhorská banskobystrická továreň na vlnu a súkno. Na začiatku dvadsiateho storočia prevzala štvrtinu účastín Maďarská priemyselná a obchodná banka so sídlom v hlavnom meste Budapešť, dcéra francúzskej Crédit Mobilier. Do konkurenčného prostredia tak vstúpil „nadmárodný“ kapitál plne využívajúci výhody štátnych zákaziek a dodávok. Počet zamestnancov sa zvýšil až k dvesto. Na začiatku 20. storočia prevádzkoval fabriku na súkno aj Karol Mensatoris, ktorá potom splynula rodinnou previazanosťou s väčším podnikom Ján Furdik a synovia. Ďalší rozmach súkenníckej výroby

podnietila prvá svetová vojna a opätovné dodávky pre rakúsko-uhorskú armádu. Časť robotníctva nenarukovala, ale vojenskú službu „odpracovala“ v továrňach výrobou vlnených textílií a obuvi. Ziskový podnik Ján Furdik a synovia sa po vzniku Československej republiky rozšíril o areál bývalej stoličkovej továrne. Bývala „horárikovská“ Prvá uhorská banskobystriická továreň na vlnu a súkno previazaná s maďarským finančníctvom po roku 1918 nebola schopná preorientovať svoju výrobu a nachádzať nové trhy a v roku 1926 zanikla. Nasledujúcich dvadsať rokov si tak v Banskej Bystrici konkurovali dve priemyselné súkenníky s dlhoročnou rodinnou tradíciou výroby. Produkcia vlnených rukavíc, kabaníc, čiapok, ponožiek, nohavíc, ale aj prikrývok, diek a ďalších textílií neustala ani po vzniku Slovenskej republiky v roku 1939. Geopolitická situácia si vynútila ďalšiu zmenu orientácie na trhy Tretej ríše a Talianska, najvýznamnejší export smeroval do Protektorátu Čechy a Morava. „Ludovodemokratické“ zriadenie obnovenej Československej republiky predstavuje epilóg súkenníckej veľkovýroby v Banskej Bystrici a okolí. Ruttkayova továreň silne obmedzila výrobu po smrti dlhoročného riaditeľa už v roku 1945 a fabrika Ján Furdik a synovia bola v marci 1948 znárodnená. Inventár podniku sa stal súčasťou majetkovej podstaty vznikajúceho textilného závodu Slovenka, národný podnik v Banskej Bystrici. (obr. 1 - 2 prijatie Michala Barančeka do cechu banskobystriických súkenníkov v roku 1863; obr. 3 - zoznam členov spolku banskobystriických súkenníkov z roku 1880

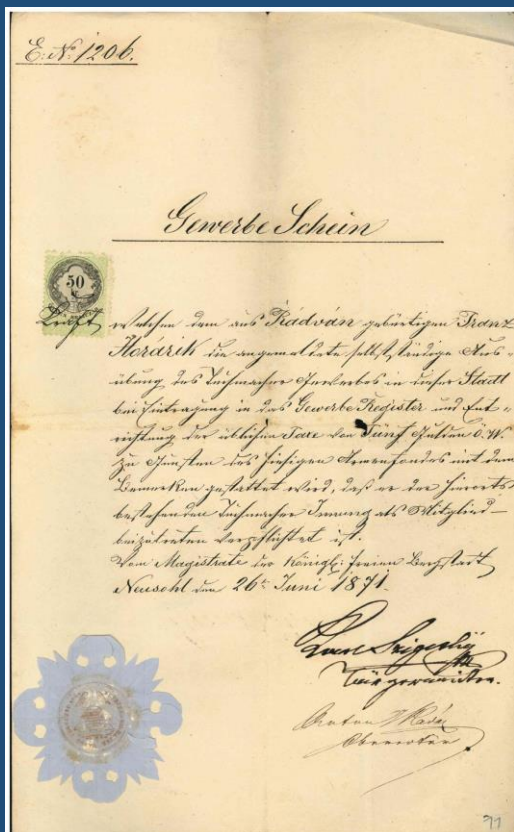

Meinster Lubinische Spolka

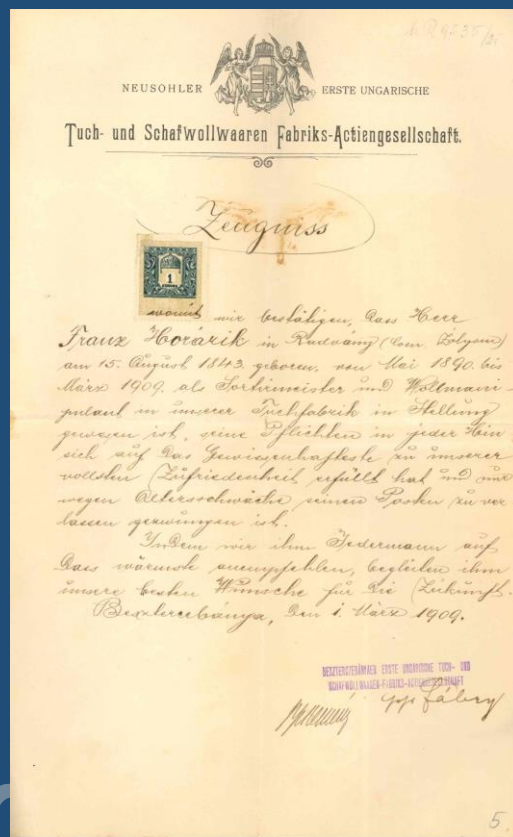
1. Georg Horárik, Jan.	12. Daniel Schajk.
2. Franz Salbon.	16. Josef Slavik.
3. Káryl Kórkóth.	17. Karl Loid.
4. Paulus Aulhög.	18. Samuel Michalek.
5. Ferdinand Loosniger.	19. Karl Menzatoris.
6. Peter Horárik, Jan.	20. Alexander Landori.
7. Peter Horárik, Jan.	21. Stefan Horárik.
8. Baranček Michael.	22. Ludolf Menzatoris.
9. Benjamin Aulhög.	23. Josef Franz Horárik.
10. Jan Furggik.	24. Jan Slavik.
11. Jan Schar.	25. Daniel Barypa.
12. Ludolf Lajb.	26. Karl Horárik.
13. Jan Horárik.	
14. Georg Horárik, Jan.	

Georg Horárik, Jan.
Baranček Michael
Ludolf Menzatoris

SPOLOK
BANSKOBYSŤRIČSKÝ

Obrázok 1 Živnostenský list Františka Horárika na prevádzanie súkennického remesla

Obrázok 2 Pracovné potvrdenie Prvej uhorskej banskobystrickej továrne na vlnu a súkno pre Františka Horárika

Obrázok 3 Plán Prvej uhorskej továrne na vlnu a súkno v roku 1890

Pavol Ruttkay a syn

Jegyzőkönyv,

felvéve Besztercebányán 1904. évi *Február hó 10. n*
a városi építészeti bizottság által, a *Ruttkay Pál*
kevertevőipari parókiamester
tulajdonát kepező s a *Károly Péter utca 446. sz. sz.*
fekvő *háiban emelkedő parókiaújs, melyről*
megejtett helyszíni szemléről, a városi tanácsnak 1904. évi *498. sz.* számú
határozata folytán.

Jelen voltak:

A bizottság részéről:

Hollósi János, rektor;
Japócsny Mihály, elnök;
Dr. Salló János, miniszter;
Dr. Rosenauer János;
Steklo József;
Halecsák Sándor;
Heimer János
bizottsági jegyző

A felek részéről:

Ruttkay Pál
kevertevőipari
parókiamester
névén
Dr. Ruttkay Pál

A bizottság a helyszínen megjelenvén, a benyújtott terveket megvizsgálta s miután azokat helyeseknek találta s a tervezett építkezés ellen sem műszaki, sem rendészeti szempontból kifogás nem tétetett, ennél fogva javasolja a bizottság:

míszert a fent megjelölt *446. sz. sz. háiban*
létesítendő *parókiaújs* mielőleg

néze kért építési engedély megadható.

Hollósi János
v. rektor
bizottsági elnök

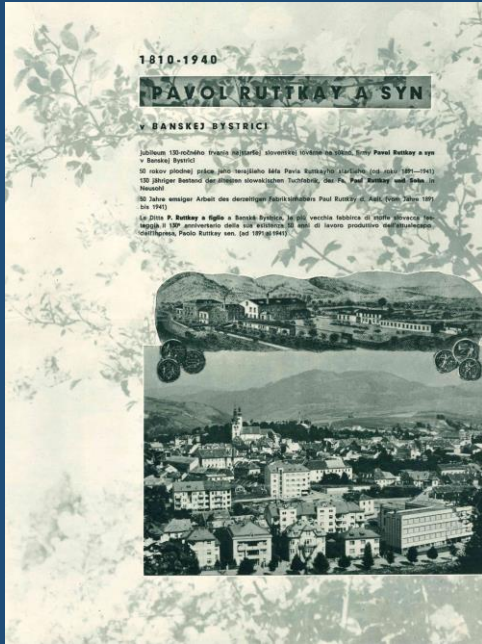
Ruttkay Pál
kevertevőipari
parókiamester

Japócsny Mihály
v. miniszter

Dr. Ruttkay Pál
névén

Dr. Rosenauer János
Steklo József
Halecsák Sándor
Heimer János

Obrázky 1 Zápiska mestského stavebného úradu o výstavbe pradiarne v továrni Pavol Ruttkay a syn z r. 1904

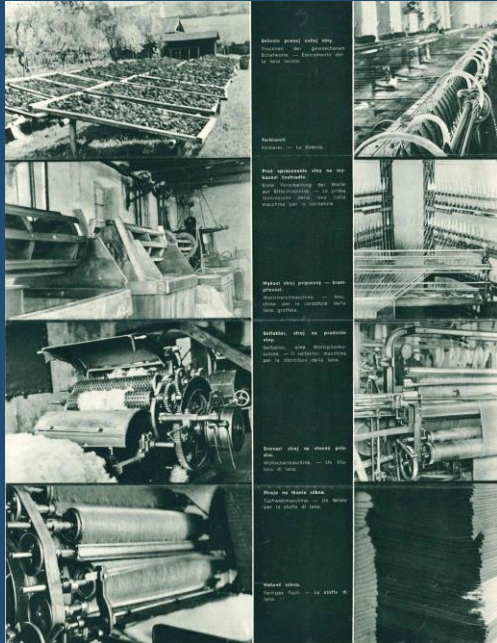
1810-1940

PAVOL RUTTKAY A SYN

v BANSKEJ BYSTRICI

Jednom 130-ročného (tristo tridsať) slovenského továrneho národa, Pavla Ruttkaya a syna v Banskej Bystrici.
Im Jahre dreihundert einundtridsig lebte Pavlo Ruttkay in Banská Bystrica (1810-1940).
130 jähriger Bestand der schlesischen Tuchfabrik, das PA. Pavlo Ruttkay und Söhne in Banská.

Im Jahre einundzwanzig Anbau des ehemaligen Fabrikgebäude Paul Ruttkay et Fils. (Von Jahre 1810 bis 1940).
Im Jahre einundzwanzig Anbau des ehemaligen Fabrikgebäude Paul Ruttkay et Fils. (Von Jahre 1810 bis 1940).

1810. Prvý textilný závod v Banskej Bystrici. — Pavlo Ruttkay a syn.

1810. Prvý textilný závod v Banskej Bystrici. — Pavlo Ruttkay a syn.

1810. Prvý textilný závod v Banskej Bystrici. — Pavlo Ruttkay a syn.

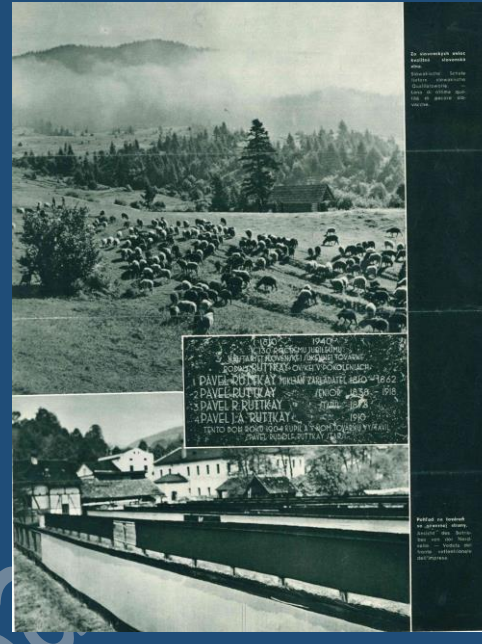
1810. Prvý textilný závod v Banskej Bystrici. — Pavlo Ruttkay a syn.

1810. Prvý textilný závod v Banskej Bystrici. — Pavlo Ruttkay a syn.

1810. Prvý textilný závod v Banskej Bystrici. — Pavlo Ruttkay a syn.

1810. Prvý textilný závod v Banskej Bystrici. — Pavlo Ruttkay a syn.

1810. Prvý textilný závod v Banskej Bystrici. — Pavlo Ruttkay a syn.

1810. Prvý textilný závod v Banskej Bystrici. — Pavlo Ruttkay a syn.

1810. Prvý textilný závod v Banskej Bystrici. — Pavlo Ruttkay a syn.

130 rokov státochnej práce na Pohroní

Pohronie je jedným z najkrajších a najprírodoubohatších krajov národného štátu a je aj strediskom najvzletnejšieho priemyslu, najmä textilného v Banskej Bystrici a na jej okolí.

Najväčším podnikom takhto druhu je továrňa na svlnu firmy Pavol Ruttkay a syn, založená roku 1810 podnikateľom Pavlom Ruttkayom, majiteľom 50 hektárov čistej, lesnatého územia. Jeho zámerom bolo a má byť aj naďalej, vyrábať sa najvyššiu kvalitu svlny, ktorá sa exportuje po celom svete.

Práca v továrni bola vždy veľmi ťažká a práca od rána do večera. Práca bola veľmi náročná a práca od rána do večera. Práca bola veľmi náročná a práca od rána do večera.

Práca v továrni bola vždy veľmi ťažká a práca od rána do večera. Práca bola veľmi náročná a práca od rána do večera.

130 Jahre erfolgreiche Arbeit im Grenzland

Das Grenzland ist eines der schönsten und naturreichsten Gegenden unseres Vaterlandes, da in Neusiedl und Ungarisch-Bodenau.

Das größte Unternehmen dieser Art ist die Textilfabrik Paul Ruttkay und Söhne, die im Jahre 1810 durch Paul Ruttkay gegründet wurde. Er erwarb ein 50 Hektar großes Waldgebiet, um hier eine Hochwolle-Fabrik zu errichten. Als sein Ziel setzte er, die besten Wolle zu produzieren, die für den Export geeignet ist.

Die Arbeit in der Fabrik war immer sehr hart und die Arbeit von früh bis spät. Die Arbeit war sehr mühsam und die Arbeit von früh bis spät.

Die Arbeit in der Fabrik war immer sehr hart und die Arbeit von früh bis spät. Die Arbeit war sehr mühsam und die Arbeit von früh bis spät.

130 rokov státochnej práce na Pohroní

Práca v továrni bola vždy veľmi ťažká a práca od rána do večera. Práca bola veľmi náročná a práca od rána do večera.

Práca v továrni bola vždy veľmi ťažká a práca od rána do večera. Práca bola veľmi náročná a práca od rána do večera.

Práca v továrni bola vždy veľmi ťažká a práca od rána do večera. Práca bola veľmi náročná a práca od rána do večera.

130 Jahre erfolgreiche Arbeit im Grenzland

Die Arbeit in der Fabrik war immer sehr hart und die Arbeit von früh bis spät. Die Arbeit war sehr mühsam und die Arbeit von früh bis spät.

Die Arbeit in der Fabrik war immer sehr hart und die Arbeit von früh bis spät. Die Arbeit war sehr mühsam und die Arbeit von früh bis spät.

Die Arbeit in der Fabrik war immer sehr hart und die Arbeit von früh bis spät. Die Arbeit war sehr mühsam und die Arbeit von früh bis spät.

Obrázok 2 Reklamný materiál továrne Pavol Ruttkay a syn s fotografiami majiteľov

Spisovok: A.II. Strana: 257.

Výpis
z registra firiem jednotlivých Krajského súdu v Banskej Bystrici

Číslo a číslo výpisu	Dátum a číslo zápisu nariadenia alebo zmenenia.	Osobné označ. firmy.	Návrh hlavného a/alebo nepocharod.	Majiteľ firmy.	Prokuristi.	Číslo zápisu	Poznámky.
1088 I.	26. septembra 1919. I.r.1088.	Pavel Ruttkay a syn. Ruttkay Pál és fia Pavlus Ruttkay & Sohn	Hlavné sídlo: Banská Bystrica.	Pavel Ruttkay ml.obchodník so sídlom obyvateľ banskobystrický.		1088 1919	Táto firma sa preniesla zo strany 191 svätku II. oznamu obchodných spoločenských firiem. znan.člelník v.r.
1088 II.	3. február 1920. I.r.1088/z.			Pavel Ruttkay, továrne na vyrábanie súkna a vlnených látek v Banskej Bystrici.			Pod bežným a podčišlom 1088/1 v Pavel Ruttkay ml.obchodník so sídlom obyvateľ banskobystrický ako obch. zeznačenie sa vypisalo. zapr.člelník v.r.
1088 V.	19. júna 1941. Firm 1891.				Zapísané sa prokur. udelená ml.ševcovi Ruttkaymu z Banskej Bystrice. Začenie firmy deje sa tak, že pod text firmy podpíše sa ma- jiteľ alebo prokurista. Prokurista doľahá do- datok prokur. nesahá- júci.	A.III 1088.	Ján Liška v.r.

*Tento výpis súhlasí s pôvodným označením
v obchodnom registre.
Banská Bystrica.....*

vedúci oddelenia registra.

Obrázok 3 Výpis z firemného registra Krajského súdu v Banskej Bystrici z r. 1941 továrne Pavol Ruttkay a syn

Poverenie príemyslu a obchodu v Bratislave

I/6-10133/3-48. 3. marca 1949.

Čís.: Bratislava, dňa

Predmet: zrušenie národnej správy podniku 22.IV.1949. hod. 1949.

Firm. 1302/49
a 11028.

VÝMER

Poverenie príemyslu a obchodu v Bratislave ~~podľa č. SNR č. 50/Sb.~~
~~znar. SNR č. 5/VK 1945~~ **zrušuje**

národnú správu

~~na~~ **Y podniku Ruttkay Pavel a syn, súkenná továreň, Banská Bystrica, uvalenú výmerom zo dňa 26. februára 1948, č.I/6-10133/1-48 a odvoláva Alojza Hrabovca z funkcie národnej správy.**

Dôvody: **Predmetný podnik bol znárodnený vyhl. č. 1255/48 Úř.l. a začlenený vyhl. č. 2012/48 Úř.l. do Slovenska, n.p., preto bolo treba rozhodnúť, ako je v enunciacii tohoto výmeru uvedené.**

Národný správca je povinný pri vykonávaní svojej funkcie ~~resne~~ **šesne** zachovávať všetky zákonné ustanovenia, najmä ustanovenia č. 50/1945 Sb. n. SNR ako aj všetky smernice vydané pre národných správcov Poverením príemyslu a obchodu. ~~Proti~~ tomuto rozhodnutiu sa sťažnosť na Najvyšší správny súd neprípúšťa podľa § 23 nariadenia SNR č. 50/1945 Sb. nar. SNR o národnej správe.

O tom sa upovedomujú:

1. Poverenie príemyslu a obchodu odbor ~~12345678~~ **Banskej Bystrici,**
2. Daňová správa v
3. Daňový úrad v
4. Okresný súd ako pozemkníčny v aby podľa § 14 nar. č. 50/1945 Sb. nar. SNR previedol zápis poznámky národnej správy v pozemkových knihách. Za tým účelom sa žiada správca, aby vstúpil do styku s príslušným súdom a bol nápomocný pri zistení pozemkníčnych telies.
5. Krajský súd — firemný register v
6. Okresný národný výbor v
7. Miestny národný výbor v ~~znar. SNR č. 5/VK 1945~~ **znar. SNR č. 5/VK 1945**
8. Obchodná a priemyselná komora v
9. Slovenská revízna dôvernica spoločnosť v Bratislave. **Ø**
10. Majiteľ, držiteľ a nájomca majetku **Ruttkay Pavel a syn, továreň, Ban. Bystrica,**
11. Národný(i) správca(ovia) **Alojz Hrabovec, Žilina, Slovenska, Hámor 6,**
12. **Textilné záv.na Slov.n.p., Bratislava, Stalinova nám./Živnobanka/,**
13. **Slovenská odborová rada v Bratislave.**

Za poverenika:
V Z. Fischer v.r.

za správnosť vyhotovenia
vedúci kancelárie:

Státna knihtlačiareň v Bratislave, 507-10

10

Obrázok 4 Rozhodnutie Poverenia príemyslu a obchodu v Bratislave o uvalení národnej správy na podnik Pavol Ruttkay a syn z r. 1948

Ján Furdík a synovia

"Meisterstück" radvanských súkenníckych tovarišov Pavla Števonku, Jána Griegela, Mikuláša Študlíka, Pavla Tichého a bratov Samuela a Jána Furdíka z r. 1823 - 1829 (predmet pochádza zo zbierok Stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici)

Divotopis

1834 *Sládkovič*

Andrej Braxatoris

Prvý životopis...
 v prvom náboženskom...
 28. 11. 1834

Prvá kniha...
 v prvom náboženskom...
 28. 11. 1834

Môj život...
 v prvom náboženskom...
 28. 11. 1834

Rukopis „životopisu“ zakladateľa súkenníckej dynastie Jána Furdíka od autora vtedy 14ročného Andreja Braxatorisa, neskôr známeho pod literárnym pseudonymom Sládkovič z roku 1834.

HUNE na papuče, čistovlnené prikrývky, čistú ovčiu vlnu na paplóny a tiež súkna na športové obleky pre zimné a letné obdobie najlepšie a najlacnejšie dodáva firma

JÁN FURGYIK A SYNOVIA
 Banská Bystrica, (Slovensko) — Telefon č. 142

Zamestnanci firmy Ján Furdík a synovia (fotografiu poskytla Eva Furdíková)

Vpravo - Rozhodnutie Povereníctva priemyslu a obchodu v Bratislave o uvalení národnej správy na podnik Ján Furdík a synovia z roku 1948

- 77

Povereníctvo priemyslu a obchodu v Bratislave

Cis.: 1/6-10134/1-48 Bratislava, dňa 26. februára 1948
 Predmet: Uvalenie národnej správy. 28. III. 1948... hod. min.

KRAJSKÝ SÚD V BANSKEJ BYSTRICI
 KRAT. PRÍLOH. RUBRIK. 806
VÝMER 01225

Povereníctvo priemyslu a obchodu v Bratislave podľa § 7 a 10 nar. SNR čis. 50 Sb. nar. SNR z 5. VI. 1945 uvaľuje

národnú správu

na podnik F u r d í k / a synovia, továreň na halenové súkna a prikrývky, Banská Bystrica, Rázusová 37
 a za národného správcu menuje Alojza Hrabovca

Dôvody: Celková hospodárske a verejné záujmy / § 3 cit. nar. č. 50/45 SNR / vyžadujú uvalenie národnej správy.

Národný správca je povinný pri vykonávaní svojej funkcie presne zachovávať všetky zákonné ustanovenia, najmä ustanovenia č. 50/1945 Sb. n. SNR ako aj všetky smernice vydané pre národných správcov Povereníctvom priemyslu a obchodu. Proti tomuto rozhodnutiu sa sťažnosť na Najvyšší správny súd neprípúšťa podľa § 23 nariadenia SNR čis. 50/1945 Sb. nar. SNR o národnej správe.

O tom sa upovedomujú:

1. Povereníctvo priemyslu a obchodu odbor I/3, I/6 a V. v Bratislave.
2. Daňová správa v Banskej Bystrici
3. Daňový úrad v Banskej Bystrici
4. Okresný súd ako pozemknižný v Banskej Bystrici aby podľa § 14 nar. čis. 50/1945 Sb. nar. SNR previedol zapis pozemkov národnej správy v pozemkových knihách. Za tým účelom sa žiada správca, aby vstúpil do styku s príslušným súdom a bol nápomocný pri zistení pozemknižných telies.
5. Krajský súd — firemný register v Banskej Bystrici
6. Okresný národný výbor v Banskej Bystrici
7. Miestny národný výbor v Banskej Bystrici aby poslal zástupcu na prevzatie správy a inventára Banskej Bystrici
8. Obchodná a priemyselná komora v Banskej Bystrici
9. Slovenská revízna dôvernica spoločnosť v Bratislave.
10. Majiteľ, držiteľ a nájomca majetku Furdík a synovia, továreň na súkna, Banská Bystrica, Rázusová 37
11. Národný(i) správca(ovia) Alojz Hrabovec, Žilina, "Slovensk", Bratislava, n.p. Bratislava, za poverenia
12. Textilné závody na Slovensku, n.p. Bratislava, Stalinyov nám. / Živnobanka /
13. Slovenská odborová rada v Bratislava Za správnosť vyhlásenia

vedúci kancelária: *[Signature]* **Radušický v.r.**

Státna knižnica v Bratislave, 644-48

Obrázok 1 Celkový pohľad na výstavu